

Jogélet.

Kovács Marcell nyugalomban. Egyik laptársunk jelenti, hogy Kovács Marcell kuriai bíró nyugalomba megy. A polgári perrendtartás magyarázatául írott könyve hihetetlen népszerűségre tett szert és egyike a legelterjedtebb jogi könyveknek. Az ő kommentárjának érdeme, hogy a magyar jogászközönység aránylag gyorsan megbarátkozott az új perrendtartás gondolatkörével és ugyancsak érdeme, hogy a nem olvasó jogászokat is rászoktatta az utána lapozgatásra. Ezen alkalmából a főslyt annak megállapítására helyezük, hogy a kitünő író, kitünő bíró is volt. Mint perjogászt fenyegette az alakiságok tulbecsülésének veszedelme, de ettől a veszélytől az eleven életet elébehozó bírói hivatás megóvta. Szűkebb szakmája a gondolkodás fegyelmezettségére nevelte, bírói pszichéje az élet igazságai iránti érzéket adta meg neki. Sajnálattal látjuk távozását és reméljük, hogy felszabaduló munkacereje a jogiradalom terén fog fokozottabb érvényesülést keresni.

Wolff Vilmos.

A mai jogászgeneráció öt már az Ügyvédek Lapja szerkesztőjeként ismerte meg. Változó idők viszontagságain át ápolta és gondozta lapját és lapján keresztül a magyar jogirodalmat és a magyar ügyvédséget. Hosszu időn át tagja volt a Kamara választmányának és a Kuria ügyvédi tanácsának megalkotása után ennek a legmagasabb ügyvédi fórumnak. Mindenütt a becsületes és lelkiismeretes munka embere volt, akit nem elégitett ki a cím és akinek az állás munkakört is jelentett.

A case method. Schindler zürichi egyetemi magántanár igen érdekes füzetben számol be az amerikai jogi oktatás módszeréről, a case methodról.*) A lényege az amerikai jogi oktatásnak és a mienkétől való legfőbb eltérése abban áll, hogy amíg nálunk az egyetemen tankönyvekből jogi elméletet és törvényt tanulnak, addig az amerikai jogi egyetemek a jogeseteket, a bírói ítéleteket veszik a jogi oktatás alapjául. Ennek az új fajta tanítási módszernek fészke és ma is legkiválóbb képviselője a Harvard Law School, melynek tantervét is közre adja Schindler ismerető füzete. Az amerikai jogi oktatásnak ez a különleges módszere kétségen kívül össze függ egy általánosságban az amerikai gyakorlati célokra törekvő, sablonoktól mentes gondolkodás módjával, mint az amerikai jogrendszer természetével és végül a jogi egyetemi oktatás célkitűzésével is. Az amerikai jogi egyetem nem jogtudóst, nem teoretikust akar nevelni, sőt mélyebb elméleti megalapozottságu jogászok nevelését sem tűzi ki céljául, hanem gyakorlati, a mindennapi életben érvénye-

*) Die Methode des Rechtsunterrichts in den Vereinigten Staaten in Amerika (Die case method) Dr. Ditrich Schindler Zürich 1924.

sülni tudó ügyvédek és bírák számára kíván megfelelő ismereteket biztosítani. Az amerikai jog természete is olyan azonban, hogy a gyakorlati jogeseteknek és a bírói ítéleteknek alapulvételét a jogi oktatás számára fokozottabban indokoltá teszi. Az amerikai jogrendszer egyik legjellegzetesebb sajátysága rejlik abban, hogy lényege nem törvényekben, hanem a bíróság ítéleteiben van lefektetve. A bíró felette áll a törvényhozónak, megbírálhatja a meghozott törvényeket is, a jogrendszer lényege a common law, melyet nem törvény kodifikál, hanem a bíróság alkot a maga ítélkező munkájával. Az amerikai jogászok véleménye szerint az egész jogtudomány és a mindennapi jogélet alapját néhány, nem is nagyszámu jogelv képezi, amely nem törvényekben lefektetett, határozottan megfogalmazott tételeben jut kifejezésre, hanem egészen általános természetű, úgy, hogy azoknak megismerése nem konkrét megszővegezett tételek megtanulása után, deduktív uton lehetséges, hanem csak induktíve, a konkrét, élő jogesetek tanulmányozása által, olyképp, hogy ezek az egyes esetek megfigyeléséből kialakulva, átmennek tanuló vérébe s gondolkodásának állandó elemévé válnak.

A tanítás forrása ennek megfelelően nem az elméleti fejtegetéseket tartalmazó tankönyv, hanem a döntvénytár, a jogesetek gyűjteményét magában foglaló munka. A tanár nem ír nagyszabásu tankönyveket, hanem legfeljebb a jogeset-gyűjteményeket állítja egybe kellő érzékkel és szakavatottsággal. Az oktatás mikéntje a tanulmányi anyag egész terjedelmében a mi szemináriumok oktatásunkhoz hasonlatos. A tanár előre feladja azokat az eseteket, melyek a legközelebbi órán megbeszélésre kerülnek. Azt a hallgatók előre áttanulmányozzák, átgondolják, feldolgozzák, az óra alatt a tanár vezetése mellett a legbehatóbban megbeszélik. Ezzel a gyakorlati jellegű módszerrel a jogi egyetemeken tényleg oly élénk érdeklődést fejlesztenek ki a jogi problémák iránt, hogy a hallgatók nem elégszenek meg azzal, hogy csak az egyetemen foglalkozzanak a tanulmányi anyaggal, hanem szabad idejükben az egyetemen kívül is élénk, beható vitákat folytatnak a jogesetekben felmerült egyes kérdések mikénti megoldása tekintetében. Amellett, hogy ez a módszer a tanuló gyakorlati érzékét erősen fokozza, amint arra Schindler rámutat, nem vezet a préjudiciumok kultuszához. A tanár és a hallgatók az egyes döntések mögött nem egyszerűen az abban kimondott jogelvet regisztrálják, hanem keresik annak mélyebb megalapozását is. A rendszer támogatói büszkén hivatkoznak arra, hogy nem egyszerű törvényismeretet nyújtanak, hanem a jogászai gondolkodás helyes módszerével ismertetik meg hallgatóikat.

Általánosnak mondható az a felfogás s ezt nemcsak Schindler, hanem más európai és amerikai kitűnő jogtudósok is elismerték, hogy a gyakorlati, a jogesetek feldolgozásán alapuló tanítási módszernek pedagógiai előnyei az európai jogi oktatással szemben szembeszökően fennállanak. Az amerikai joghallgató megtanulja a rendszeres jogászai munkát már egyetemi éveit alatt. Megismeri a jogalkalmazás művészetét, az valósággal vérébe megy át. Amíg nálunk az egyetemet végzett jogász a felmerülő gyakorlati esetről bizonytalanul tapogatózik a vonatkozó, tör-

vényekben lefektetett jogelv alkalmazása iránt, addig az amerikai jogász már tanulásának kezdő időpontjától benne él abban a gondolatkörben, hogy a jog elveit a gyakorlati alkalmazás köntösében ismerje fel s biztonsági érzése így összehasonlíthatatlannal nagyobb. Amellett e módszernek egyik felbecsülhetetlen előnye abban is jelentkezik, hogy a tanuló az anyagot maga dolgozza fel, az általános jellegű tételeket a konkrét esetekből maga igyekszik kihámozni, így azok sokkal inkább mennek át vérébe, sokkal inkább válnak egész gondolkozásának alkotó elemévé, mint a készen feltálat, egészen általánosnak és élettelennek jelentkező jogi tételek. Kítűnően egészíti ki az egyetemi oktatást a jogi kluboknak rendszere, melyek nem a szórakozás, hanem szintén a jogászai kiképzés szolgálatában állanak. Minden évfolyam hallgatóiból 24—24 tag létesít egy ilyen klubot, melyek gyakorlati jogászai munkát végeznek rendszeres bírósági tárgyalásokat folytatnak le s egymás között versenyeket, jogászai tornákat rendeznek. Ezt a munkát természetesebben még hatékonyabbá teszi az amerikai gazdasági lehetőségek által megadott eszközök alkalmazása, a hallgatók által szerkesztett jó nivón álló jogi folyóiratok kiadása a kítűnő könyvtárak igénybe vétele.

Az egyetemi oktatás három éves, egy évfolyam szeptembertől júniusig tart, külön szemeszterek nincsenek, a hallgatók életkora 22—25-ig, valamint magasabb előképzettségük oly momentumok, melyek ezt a magasabbrendű és elmélyedőbb jogászai munkát megfelelően lehetővé teszik.

Talán messze vezetne annak vizsgálata, hogy e teljesen induktív jellegű, az elméleti rendszeres studiumot mellőző case method a maga egyoldalúságában tökéletesen megfelelő-e a jogászai kiképzésre, hogy nem-e volna helyénvaló, mint erre már amerikai jogászok is rámutattak, ezt a jól bevált gyakorlati módszert, a rendszeres elméleti előadásokkal egyésíteni.

A mi európai jogrendszerünk, gazdasági lerongyolódásunk és életberendezésünk mellett az amerikai jogoktatási rendszernek gyakorlati tanulságai annyiban lennének levonandók, hogy a jogi kiképzés keretében ennek az amerikai jellegű, gyakorlati jogászai munkának megfelelő teret kellene biztosítani a tanulmányi anyag erre megfelelő részében. Az, amit néhány kítűnő pedagógus és tudós a fokozottabb tudományos érdeklődéssel bíró hallgatók számára a maga szemináriumában megcsinált, azt általánossabbá kellene tenni s bizonyos jogi tárgyak számára az oktatás gerincévé beállítani. Ahogyan már az orvos egyetemeken is a tárgy elméleti előadásával egyenlő jelentőségű a diagnosztikai előadás, vagy ahogyan az utolsó években a kiképzés sulypontja a klinikai előadásokra esik, ugy kellene a magánjog, hiteljog és büntetőjog, valamint a perrendtartások nem egykönnyen megtanulható tételeit a mindennapi élet gyakorlati eseteinek s a bírói döntéseknek alapul vételével elsajátítani. Ebben a szemináriumi munkában nem annyira az éles elméleti kicsiszoltságra kellene törekedni, mint amire a kítűnő német szemináriumok munkája alapján meg van a hajlandóság, hanem a jogászai érzék és a jogalkalmazás kifejlesztésére és általánossá tételére, a mesterségbeli készség fokozására

Ezzel a munkával az egyetemi oktatás új szint és jelentőséget, sőt nélkülözhetetlenséget nyerne s az előadások látogatása nem lenne a tan-
könyvek olvasásával pótolható.

Ennek a gyakorlati jogi oktatásnak érvényesülését kétségenkívül indokoltá teszi még egy további szempont is, amely egész jogrendszerünk átalakulásával függ össze. Kétségtelen tény, hogy a háborus idők következtében beállott rendkívüli társadalmi és gazdasági eltolódásokra a törvényhozás munkája nem tudott kellő gyorsan és pontosan reagálni. A törvényhozási jogalkotás egyeduralma megingott, a bírói ítéletek jelentősége lényegesen fokozódott. A gazdasági lehetlentülülés jogelvét a háboru folyamán a bíróság gyakorlata csiszolta és fejlesztette. A valorizáció kérdésében a bírói gyakorlat tanulmányozása alapján szerezhettünk csak a kérdés mikénti állásáról megfelelő támpontokat. De még nem is ilyen eminenter kivételes jellegű jogelvek alkalmazásánál, hanem pl. az alkalmazotti jogviszony alakulása kérdésében is döntő szava van a bírói gyakorlatnak. Ebből folyik s ezért nem véletlen, hogy a bírói gyakorlatot összeállító és feldolgozó munkák szerény viszonyainkhoz képest elég szép számban jelennek meg, hogy régi döntvénytár kiadásainkat folytatják, hogy a napilapok, bár sokszor a kérdés lényegét nem is helyesen meg-
érezve, vagy jogászatlanul feldolgozva, de egyre fokozódó számban közölnek bírói ítéleteket hitel és magánjogi ügyekben is, ami kétségenkívül a közönség fokozott érdeklődésének is bizonyítéka. Gyakorlati jelentőségű okokból a jogélet munkásai és a jogkereső közönség számára így nyer nálunk is fokozott jelentőséget a case method, helyénvaló lenne, ha a jogászai kiképzés is bőségesen élne e rendszer kézenfekvő előnyeivel.

Dr. György Ernő.

Ügyvédség.

A bírósági ügyvitel egyes szabályainak módosítása tárgyában kibocsátott 31.600/1925. számú I. M. rendelethez. Az 1925. július hó 18-án bírósági ügyvitel egyes szabályainak módosítása tárgyában kibocsátott 31.600/1925. I. M. számú rendelet ugyyszólván minden rendelkezésében sérti nemcsak az ügyvédség, hanem általában a jogszolgáltatás érdekeit.

A rendelet 1. illetve 9. §-a értelmében a főljástrom kezelője az eddigi hétköznapi 9—11 és vasár- és ünnepnapon 9—11 óra helyett hétköznapi csak 9—12, vasár- és ünnepnapon pedig délelőtt 9—10 óráig fogadhat el beadványokat.

Ez a rendelkezés nem sértene különösebb érdekeket, mert nem érinti a járásbírói, illetve törvényszéki ügyviteli szabályok 17. §-ában foglalt azt a rendelkezést, hogy a gyűjtőszekrényt köznapi mindenestre déli 1 órakor ki kell tírtetni.

Aki tehát hétköznapi 12 óráig, illetőleg vasárnap 10 óráig a beadványát a főljástrom irodába benyújtani nem tudta, hétköznapi 1 óráig,